دلیل المنجمین از حسن بن شجاع ... حافظ تونی

کتابخانه آستانقدس

اسم کتاب	مجموعه — فارسی
مصنف / مؤلف	حسن بن شجاع بن محمد حسن حافظ تونی و ...
خطی / چاپی	نسخ ، شکسته
سال چاپ یا تحریر	۱۳۳۱ — عدد اوراق ۱۲۵
جزء کتب	نجوم — شماره خصوصی
شماره عمومی	۱۲۱۲۲ — شماره قبض
واقف	سید جلال الدین تهرانی — تاریخ وقف مرداد ۱۳۶۱
طول	۲۱/۵ — عرض ۱۴/۵ — شماره صفحات

[illegible]

مرحوم خلد مکان شیخ محمد مهدی منجم باشی مشهدی بالاخیابانی خراسانی

تصویر مرحوم حاجی شیخ محمد مهدی منجم مشهدی [illegible] است
خراسانی متوفی رمضان ۱۳۳۷ قمری
که این کتاب بخط اوست و من آنرا در سال ۱۳۳۶ [illegible]

طریقه استخراج رویت هلال بعمل تعدیل الغروب

بجهة رویت هلال بوقت غروب روز بیست و نهم ماه گذشته تقویم نیرین و عرض قمر استخراج کنیم
باین طریق که ساعت نصف النهار روز ۲۹ در بعد سیرین از شمس و قمر ضرب کنند و حاصل را
بر بیست و چهار قسمت کنیم و خارج قسمت را بر تقویم نصف النهار هریک از آن دو نیر افزاییم
تا تقویم هریک بوقت غروب حاصل آید و راس در هر روز یک دقیقه حرکت میکند پس چون
یک دقیقه از تقویم نصف النهار آن کم کنند تقویم او در وقت غروب حاصل آید و تقویم راس
از تقویم قمر بوقت غروب نقصان کنند تا حصة العرض حاصل آید و باین حصة العرض عرض قمر
بر گیریم و بتقویم قمر از جدول اختلاف منظر طول و اختلاف عرض هر دو بگیریم پس اختلاف
طول را از تقویم قمر نقصان کنیم تا تقویم مرئی قمر حاصل شود و اختلاف عرض را بر عرض قمر
افزاییم اگر عرض قمر جنوبی بود تا عرض مرئی قمر حاصل شود و عرض جنوبی بود و تفاضل
میان عرض قمر و اختلاف عرض بگیریم اگر عرض شمالی بود تا عرض مرئی قمر حاصل شود
و عرض شمالی بود و اگر عرض زیاده از اختلاف عرض باشد و جنوبی بود اگر بعکس این
باشد و اگر قمر را عرض حقیقی نباشد در این وقت اختلاف عرض مرئی جنوبی باشد پس بتقویم
مرئی قمر از جدول تعدیل الغروب بر گیریم و بر تقویم مرئی قمر افزاییم اگر عرض شمالی
باشد و الا بکاهیم آنچه بماند با [illegible] اجزاء قمر معدل خوانیم پس مطالع بلد نظیر آفتاب
غروب از مطالع بلد نظیر قمر معدل بکاهیم حاصل را بعد معدل خوانیم و تفاوت میان
تقویم نیرین بوقت غروب بگیریم آن را بعد سوی خوانند و بوجهی دیگر چون
عرض قمر حاصل کرده باشیم سدس عرض بگیریم یا عرض را در [illegible] ضرب کنیم حاصل را
انحراف خوانیم اگر عرض شمالی بود انحراف بر تقویم افزاییم و اگر جنوبی بود از او
بکاهیم حاصل را قمر معدل خوانیم پس اگر بعد معدل میان ده درجه و دوازده درجه با
و بعد سوی از ده درجه بیشتر باشد هلال بتوان دید باریک و اگر بعد معدل
میان دوازده و چهارده باشد هلال متوسط باشد و اگر میان چهارده و شانزده باشد
هلال ظاهر باشد

بفارسی مرغ گویند چون سال مرغ در آید دلیل کند که اهل مردم آرمیده بوند و در بعضی بلاد بیماریها
بسیار باشد ولیکن عاقبت بخیر باشد و جو و گندم بسیار خوب شود و حال وزرا و ارباب قلم و حکام بد بود و
زمستان زود آید و سرد گذرد و بادهای مخالف وزد و تجار را منفعت بسیار باشد و آب کم بود و نرخ غله برقرار باشد
و در میان مردم ناسازگاری باشد و میوه ها زبون گردد و هر مولودی که در ثلث اول سال متولد شود خوب روی و نیکو
خوی بود و رزق وی بسیار بود و اگر در ثلث وسط متولد شود مفسد و پیدا کار بود و بر یک قول نماند و اگر
در ثلث آخر متولد شود [illegible] و خاموش و نیک اعتقاد و مهربان و با مروت و خوش خلق و با حیا باشد ایت ئیل
که از عربی کلب و بفارسی سگ گویند چون سال سگ در آید دلیل کند که در آن سال بیم مرگ بود
و بیماریها بسیار باشد و کشتها و میوه نیکو بود و آفت نرسد و در بعضی اقالیم لشکرها سر بردارند و خونها ریخته شود
و ناامنی باشد و تجار را کار میانه بود و ترس و بیم باشد و آب بقدر کفایت باشد و نرخ غله برقرار نباشد و گاه قیمت گردد
و جامه ابریشمی و پنبه و گوشت و روغن قیمت گیرد و سال خشک بود و فرزندان بسیار میرند و زمستان زود گردد و سرد و
خشک باشد و بادهای مخالف وزد و بیماری آبله بسیار بود و غله بسیار کم بود و متوسط القیمه باشد و آفت گوسفند باشد
و هر مولودی که در ثلث اول سال متولد شود بدخواه و جنگجو و تند خشم و در کارها [illegible] و دراز [illegible]
باشد و سخن چینی و بسیار خوار بود و آنکه در ثلث وسط متولد شود زیرک و مبارک قدم و بدکار بود و آنکه در ثلث آخر
متولد شود مردانه بود تنکوز ئیل که از عربی خنزیر و بفارسی خوک گویند چون سال خوک در آید مخالفت
میان ملوک ظاهر شود و تردد و تفکر و تردد خاطر مر خصوصا اعاظم و اعزه و بیم خطر بزرگان باشد و شفقت و عدالت
نمودن ملوک بر رعایا و رواج امر بمعروف و نهی از منکر و بسیار امراض مهلکه خصوصا [illegible] اکابر و حوادث احوال
[illegible] فراوان و بسیاری نقل و حرکت و بسیاری دزدان و طراران و راه زنان و مرگ اطفال و [illegible] گوسفندان
و فراوانی میوه و مطعومات و خوبی ارتفاعات اما [illegible] آفت رسد و بارهای زنان [illegible] و در
مواضع فتنه و آشوب بود و طلاق نقد و کدورت بسیار کنند و [illegible] بسیار شود و زنان بیشتر دختر زایند
و بیماری بسیار باشد و [illegible] رعیت و زراعت و خونریزی و خصومت بسیار باشد و [illegible] زیاد
و هر مولودی که در ثلث اول سال متولد شود دلیر و زیرک و پرهیز و شجاع و متکلم و خیر باشد و آنکه در ثلث وسط

متولد کرد

۱۲۴

[illegible]

متولد شود خوب صورت و خوش خلق و [illegible] باشد و جنگجو [illegible] و منفعت آدم [illegible] بسیار
و سفر بسیار کنند و آنکه در ثلث آخر متولد شود دلیر و مردانه و جنگجو و نام آور و در شرع طمع و بسیار دان بود
و سفر او بسیار و زر و اولاد او زیاد شود والله اعلم از جمله قواعد طلوع و غروب قمر است
در هر شبی از اول ماه تا شب چهاردهم و از شب پانزدهم تا بیست و هشتم و آن چنانست
که در هر شبی که از اول ماه تا چهاردهم ماه باشد و خواهند در آن شب بدانند
که ماه بعد از چند ساعت غروب میکند از اول ماه تا آن شب بشمارند که چند
شب گذشته آنچه گذشته باشد در شش ضرب کنند و حاصل ضرب را بر هفت
قسمت کنند آنچه خارج قسمت باشد عدد ساعتی است که ما بین غروب آفتاب
و غروب ماه است مثلا در چهارم ماه هرگاه خواهیم بدانیم که ماه بعد از چند ساعت
غروب میکند چهار را در شش ضرب میکنیم بیست و چهار میشود آن را بر هفت قسمت
میکنیم خارج قسمت سه ساعت و سه سبع میشود پس معلوم شد که غروب ماه
در شب چهارم بعد از سه ساعت و سه سبع ساعت میشود و اگر در شب پنجم باشد
پنج را در شش ضرب میکنیم و حاصل ضرب که سی باشد بر هفت قسمت میکنیم خارج قسمت
چهار ساعت و دو سبع ساعت میشود پس معلوم شد که غروب ماه در شب پنجم بعد از
چهار ساعت و دو سبع ساعت میشود و در هر شبی که از پانزدهم تا بیست و هشتم
باشد و خواهند که در آن شب بدانند که ماه بعد از چند ساعت طلوع میکند
از پانزدهم تا آن شب بشمارند و بطریق مذکور ضرب نمایند و قسمت کنند خارج
قسمت عدد ساعت است که ما بین غروب آفتاب و طلوع ماه است مثلا اگر در شب
هیجدهم خواهیم بدانیم که ماه بعد از چند ساعت طلوع میکند از پانزدهم تا آن شب
چهار شب گذشته آن را در شش ضرب کردیم بیست و چهار شد آن را بر هفت قسمت کردیم
سه ساعت و سه سبع شد پس معلوم شد که در شب هیجدهم بعد از سه ساعت و
سه سبع ساعت ماه طلوع میکند و همچنین باین عمل معلوم میشود که در شب نوزدهم
بعد از چهار ساعت و دو سبع ساعت ماه طلوع میکند و بنای شب بر ضابطه

[illegible]